

ภาคผนวก ข

หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”

นิติตปริญาโทสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

คำนำ

“ถั่วแก้วโกมล” คือ ถั่วฝักแระแคลไซต์ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทยโดยมีการค้นพบเป็นแหล่งที่ 2 ในทวีปเอเชียและเป็น 1 ใน 3 แห่งของโลก ถั่วแห่งนี้ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านห้วยมะไฟ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ดังนั้นเพื่อให้ “ถั่วแก้วโกมล” เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวชมและเกิดความประทับใจ การส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองโดยร่วมมือกันในการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางด้านธรณีวิทยาและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตลอดจนสามารถเผยแพร่ให้คนอื่นได้รู้จักกันอย่างแพร่หลายนั้น นับได้ว่าชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี

การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถั่วแก้วโกมล” จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนในชุมชนของอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีบทบาทสำคัญในการบอกเล่าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามในชุมชนของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยอาศัยการเรียนรู้จากหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ที่จะทำให้เป็นมัคคุเทศก์อาสาที่มีคุณภาพของชุมชนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
หลักการและเหตุผล	120
วัตถุประสงค์	122
โครงสร้างของหลักสูตร	123
แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	125
สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้	125
การวัดและประเมินผล	126
เกณฑ์การผ่านหลักสูตรการเรียนรู้	127
เอกสารอ้างอิง	128

หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้าแก้วโกมล”

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 กล่าวว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 7 กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

จากหลักการดังกล่าวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

ได้กำหนดจุดหมายซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในข้อที่ 8 ว่า ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญา ไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และข้อ 9 ว่า รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำ ประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้น

จัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนา ความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เกิดทักษะ ประสบการณ์ทั้งวิชาการ และวิชาชีพตามศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีสุขภาพและบุคลิกภาพ ทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองกับชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย แนวการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจึงสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มุ่งเน้น ส่งเสริมให้ บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวโดยกำหนดเป็นนโยบายหลักของ จังหวัด ส่งเสริมให้แต่ละอำเภอวางแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดต่อไป

แผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อย ได้วางแผนพัฒนาให้สอดคล้อง กับนโยบายของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยระบุเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวไว้ในนโยบายข้อ ที่ 4 คือ ส่งเสริม พัฒนา ฟื้นฟู ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนควบคู่กับวิถีชีวิตชุมชน ส่งเสริมการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลโดยนำทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่า และข้อที่ 5 คือ ส่งเสริม เศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มา พัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมข้อที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ (1) เพื่อให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้สมดุลกับระบบนิเวศและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและ วิถีชีวิตชุมชนโดยทุกภาคมีส่วนร่วม (2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมรวมทั้งลดความขัดแย้งอันเนื่องมา จากการดำเนินกิจกรรม การพัฒนา (3) เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ชุมชนมีความน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำรุงรักษา สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความน่าอยู่และมีความยั่งยืน และ

ข้อ 7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่เดิมให้สวยงามและยั่งยืน ปรับปรุงเส้นทางและจัดหาสาธารณูปโภค จัดทำและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประสานงานกับชุมชนในท้องถิ่นและวนอุทยานแก้วโกมลในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน

วนอุทยานแก้วโกมล ตั้งอยู่ในหมู่บ้านห้วยมะไฟ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นที่ตั้งของ“ถ้ำแก้วโกมล” ซึ่งเป็นถ้ำผลิกแร่แคลไซต์ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย โดยถูกค้นพบเป็นแหล่งที่ 2 ในทวีปเอเชียและเป็น 1 ใน 3 แห่งของโลก ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากข้อมูลพื้นฐานของวนอุทยานแก้วโกมล พบว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมเป็นจำนวนมากในฤดูกาลท่องเที่ยว ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากมีมัคคุเทศก์นำเที่ยวไม่เพียงพอ ไม่สามารถให้บริการนำชมถ้ำและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ถ้ำแก้วโกมลเป็นถ้ำปิด นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ครั้งละ 20 คน โดยใช้เวลา 20 นาที ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเสียเวลารอคอยนานมาก

ดังนั้นเพื่อสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อย ความต้องการของชุมชนและวนอุทยานแก้วโกมล คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล” ขึ้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีจิตอาสา มีทักษะและบุคลิกภาพที่ดีในการเป็นมัคคุเทศก์อาสา นำชมถ้ำแก้วโกมลที่มีคุณค่า สามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีบุคลิกภาพและทักษะการเป็นมัคคุเทศก์อาสาที่มีคุณภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การอนุรักษ์รักษามรดกธรรมชาติและ การเที่ยวถ้ำแก้วโกมลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะ “จิตอาสา” ในการทำงานช่วยเหลือชุมชนของตนเอง

โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล” ประกอบด้วยแผนการฝึกอบรมจำนวน 7 แผน ใช้ระยะเวลาการฝึกอบรม 4 วัน 24 ชั่วโมง โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามแผนการฝึกอบรม ดังนี้

แผนการฝึกอบรมที่	ชื่อแผนการฝึกอบรม/สาระการเรียนรู้	ระยะเวลาการฝึกอบรม (ชั่วโมง)
1	ภาคทฤษฎี มัคคุเทศก์อาสา <ol style="list-style-type: none"> 1. มัคคุเทศก์คือใคร 2. มัคคุเทศก์ทำอะไร 3. มัคคุเทศก์ทำอย่างไร 4. จรรยาบรรณของมัคคุเทศก์และ ศิลปะการสร้างประทับใจ 5. มัคคุเทศก์กับวาทศิลป์ 	จำนวน 3 ชั่วโมง
2	รักษามรดกธรรมชาติและ <ol style="list-style-type: none"> 1. สาเหตุที่ต้องมีการอนุรักษ์รักษามรดกธรรมชาติและ 2. หลักในการอนุรักษ์รักษามรดกธรรมชาติและ 3. การอนุรักษ์รักษามรดกการท่องเที่ยวธรรมชาติและ 	จำนวน 3 ชั่วโมง

3	ศิลปะสัญจร 1. คุณรู้จัก “ศิลปะสัญจร” ไหม 2. มารู้จัก “ถ้ำ” กันเถอะ 3. “แร่” คืออะไร 4. “หิน” มาจากไหน	จำนวน 3 ชั่วโมง
---	--	-----------------

แผนการ ฝึกอบรมที่	ชื่อแผนการฝึกอบรม/สาระการเรียนรู้	ระยะเวลาการฝึกอบรม (ชั่วโมง)
4	นครสามหมอก 1. ประวัติความเป็นมาของแม่ฮ่องสอน 2. แม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน 3. แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (1) 4. แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2)	จำนวน 1 ชั่วโมง
5	ถ้ำแก้วโกมล 1. ประวัติการค้นพบถ้ำแก้วโกมล 2. ลักษณะของถ้ำแก้วโกมล	จำนวน 2 ชั่วโมง

6	<p>ภาคปฏิบัติ</p> <p>มัคคุเทศก์อาสา ภาคสนาม 1</p> <p>- การทดลองปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสาเข้าชม ถ้ำแก้วโกมล ณ สถานที่อบรมและสถานที่จริง กับคณะวิทยากร</p>	จำนวน 6 ชั่วโมง
7	<p>มัคคุเทศก์อาสา ภาคสนาม 2</p> <p>- การปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสาเข้าชม ถ้ำแก้วโกมล ณ สถานที่จริงกับนักท่องเที่ยว</p>	จำนวน 6 ชั่วโมง

แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม จัดตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 7 แผน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมควบคู่กับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ โดยการระดมพลังสมอง การกระตุ้นให้เกิดการคิดที่หลากหลาย การสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง การแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ และการปฏิบัติจริงในสถานที่จริง

สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่

1. คู่มือผู้ให้การฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”
2. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อาสา “ถ้ำแก้วโกมล”

3. ใบความรู้
  - 3.1 ใบความรู้เรื่อง มัคคุเทศก์อาสา
  - 3.2 ใบความรู้เรื่อง รักรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
  - 3.3 ใบความรู้เรื่อง ศิลาสัจจวร
  - 3.4 ใบความรู้เรื่อง นครสามหมอก
  - 3.5 ใบความรู้เรื่อง ถ้ำแก้วโกมล
  - 3.6 ใบความรู้เรื่อง สืบ นาคะเสถียร
4. ใบงาน
  - 4.1 ใบงานเรื่อง มัคคุเทศก์อาสา
  - 4.2 ใบงานเรื่อง รักรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
  - 4.3 ใบงานเรื่อง ศิลาสัจจวร
  - 4.4 ใบงานเรื่อง นครสามหมอก
  - 4.5 ใบงานเรื่อง ถ้ำแก้วโกมล
5. แบบทดสอบความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

6. การนำเสนองานด้วย Microsoft Power Point เรื่อง ถ้ำต่างๆ ในประเทศไทย
7. การนำเสนองานด้วย Microsoft Power Point เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. การนำเสนองานด้วย Microsoft Power Point เรื่อง ถ้ำแก้วโกมล
9. แผ่นพับ “ถ้ำแก้วโกมล”
10. แลปประโยคคำถาม
11. ป้ายนิเทศเกี่ยวกับการเที่ยวถ้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
12. อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ม้วนวีดิทัศน์ การดาษซาร์ท สีเมจิก รูปภาพเกี่ยวกับอาชีพมัคคุเทศก์ และรูปภาพ”สืบ นาคะเสถียร”

2. สถานที่และบุคคล ได้แก่

13. วนอุทยานถ้ำแก้วโกมล
14. เจ้าหน้าที่วนอุทยานถ้ำแก้วโกมล จำนวน 2 คน

14.1 นายประยูร ทองศิริกุล เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 7 วนอุทยานแก้วโกมล

14.2 นางสาวนริศรา ดาราทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่วนอุทยานแก้วโกมล

15. คณะผู้ให้การฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลกิจกรรมการฝึกอบรมประกอบด้วย

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. ก่อนการฝึกอบรม	- การทดสอบ	- แบบทดสอบความรู้พื้นฐาน	-

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
2. ระหว่างการฝึกอบรม	- การตอบคำถามจากใบงาน - การประเมินตามสภาพจริง	- ใบงาน - แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา - แบบประเมินคุณลักษณะ "จิตอาสา"	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป
3. หลังการฝึกอบรม	- การประเมินตามสภาพจริง	- แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์อาสา	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

		- แบบประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา”	ขึ้นไป
--	--	------------------------------------	--------

เกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมตามเวลาที่กำหนด ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่เข้ารับการฝึกอบรม
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการปฏิบัติงานภาคปฏิบัติและการประเมินคุณลักษณะ “จิตอาสา” ในระดับดีขึ้นไป โดยมีเกณฑ์ดังนี้
  - คะแนนร้อยละ 80 – 100 หมายถึง ผลการฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก
  - คะแนนร้อยละ 70 – 79 หมายถึง ผลการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี
  - คะแนนร้อยละ 60 – 69 หมายถึง ผลการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง
  - คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 หมายถึง ผลการฝึกอบรมต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาในชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย (2537). **ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2545). **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติ**

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.
กรุงเทพฯ: บริษัทพรินทวามกราฟฟิค จำกัด.